

Elementi i struktura etičkih kodeksa u dječjem vrtiću

Jonaš, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:141:259147>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-02-25**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ELEMENTI I STRUKTURA ETIČKIH KODEKSA U DJEČJEM VRTIĆU

Završni rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ELEMENTI I STRUKTURA ETIČKIH KODEKSA U DJEČJEM VRTIĆU

Završni rad

Ivana Jonaš

Mentorica: prof. dr. sc. Vesnica Mlinarević

Osijek, 2020.

SAŽETAK

Etički kodeks je bitna sastavnica cjelokupnog djelovanja dječjeg vrtića. Kao takav bitan je njegov sadržaj i temelji na kojima je sastavljen. Etički kodeks ima tri razine osmišljavanja. Prva razina se osmišljava oko temeljnih ljudskih prava i prava djeteta. Druga razina se odnosi na činjenicu da je profesija odgojitelj generirana iz šireg konteksta pripadnosti odgojno-obrazovnoj profesiji. Treća razina etičkog kodeksa se sastoji od same profesionalne uloge odgojitelja. Odgojitelji svakodnevno donose odluke moralnog karaktera, bile one vezane za djecu, kolege ili roditelje. Svakodnevno se susreću s dilemama, dvojbama, izazovima te često ne znaju kako postupati. Nesvjesno kršeći osnovna etička načela, vodeći se svojim osobnim uvjerenjima. Pri donošenju odluka odgojitelj bi se trebao voditi smjernicama. Prva smjernica je da ako postoji bilo kakav zakon ili dokument o određenoj situaciji, treba postupiti u skladu s njim. Druga smjernica glasi da je dobrobit klijenata na prvom mjestu. Najveća poteškoća su emocije, koje sprječavaju etičko postupanje. Odgojitelj bi svakodnevno trebao promišljati i ulagati u izgradnju vrijednosnog sustava. Cilj rada je analiza i komparacija etičkih kodeksa u županijama Republike Hrvatske. Za prikupljanje podataka kao instrument istraživanja koriste se dostupni etički kodeksi vrtića u Republici Hrvatskoj. Analiza pokazuje razlike po području, kulturi, veličini grada i dr. Te razlike nisu značajne i vezane su uglavnom za strukturu kodeksa, manje za njegov sadržaj.

Ključne riječi: etički kodeks, dječji vrtić, profesionalna etika.

ABSTRACT

The code of ethics is an essential component of the overall operation of a kindergarten. As such, its content is important and on the basis of which it is composed. The code of ethics has three levels of design. The first level is based on fundamental human rights and the rights of the child. The second level refers to the fact that the profession of educator is generated from the broader context of belonging to the educational profession. The third level of the code of ethics consists of the professional roles of educators. Educators make decisions of a moral nature on a daily basis, be they related to children, colleagues or parents. Every day they face dilemmas of doubt, challenges they often do not know how to handle. Unconsciously violating basic ethical principles, guided by their personal beliefs. The educator should be guided by guidelines when making a decision. The first guideline is if there is any law or document on a particular situation, which should be acted upon. The second guideline is that customer well-being comes first. The biggest difficulty is emotions, which prevent ethical conduct. The educator should think daily and invest in building a valuable system. The aim of this paper is to analyze and compare kindergartens codes of ethics in the counties of the Republic of Croatia. The available codes of ethics for in the Republic of Croatia are used for data collection as a research instrument. The analysis shows differences in area, culture, size of the city, etc. These differences are not significant and are more related to the structure of the code, than to its content.

Key words: code of ethics, kindergarten, professional ethics.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA	2
2.1. Uloga i važnost (profesionalne) etike i etičkih načela.....	2
2.2. Etički kodeks: svrha, ciljevi, primjena	4
2.3. Opća obilježja i specifičnosti etičkog kodeksa dječjeg vrtića	4
2.4. Struktura i elementi etičkog kodeksa dječjeg vrtića	6
2.5. Etički kodeks i uloga odgojitelja u njegovoj primjeni	7
2.6. Pravna osnova etičkog kodeksa dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj	8
3. ANALIZA ETIČKIH KODEKSA U DJEČJIM VRTIĆIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	10
3.1. Cilj istraživanja i istraživačko pitanje	10
3.2. Metodologija	10
3.3. Rezultati i rasprava	10
3.3.1. Opće karakteristike odabranih dječjih vrtića/etičkih kodeksa.....	10
3.3.2. Usporedna analiza elemenata i strukture odabranih etičkih kodeksa.....	13
4. ZAKLJUČAK	25
POPIS LITERATURE	27
POPIS TABLICA.....	30

1. UVOD

U radu se razmatra uloga etičkog kodeksa u dječjem vrtiću te se analizira struktura etičkih kodeksa u dječjim vrtićima u Republici Hrvatskoj s ciljem da se ustanove i opišu razlike između etičkih kodeksa po županijama unutar. Etički kodeks je jedna od najvažnijih sastavnica u organizaciji i djelovanju svih vrsta institucija pa tako i dječjeg vrtića te je od posebne važnosti poznavanje i analiza njegovih temelja, sadržaja, strukture i elemenata.

Posebnu ulogu u primjeni etičkog kodeksa u radu dječjeg vrtića ima odgojitelj. U svom radu, odgojitelji svakodnevno donose brojne važne odluke moralnog karaktera, ne samo vezano za djecu, nego i za kolege i roditelje. Pritom se često susreću s raznim moralnim dilemama i izazovima, pri čemu se moguće da, vodeći se svojim osobnim uvjerenjima, nesvjesno prekrše neka od osnovnih etičkih načela. Upravo je zbog toga od iznimne važnosti da se pri donošenju odluka odgojitelj vodi smjernicama etičkog kodeksa. Između etičkih kodeksa različitih vrsta ustanova pa čak i među istim ustanovama, postoje određene razlike, a te će se razlike, između odabranih etičkih kodeksa dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj, u ovom radu analizirati u odnosu na područje na koje se kodeksi odnose, kulturu, veličinu grada i dr. Za prikupljanje podataka bili su korišteni dostupni etički kodeksi dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj.

Rad se sastoji od četiri poglavlja. Nakon prvog poglavlja koje je uvodno, drugo poglavlje donosi teorijski okvir problematike kojom se rad bavi, odnosno govori se općenito o etici, zatim posebno o profesionalnoj etici, etičkim načelima i etičkom kodeksu, njegovoj svrsi i ciljevima te primjeni u praksi, s posebnim fokusom na etičkom kodeksu u dječjem vrtić, njegovim obilježjima, specifičnostima, ulogom, elementima i strukturom. Na kraju ovog poglavlja govori se i o ulozi odgojitelja u primjeni etičkog kodeksa. U trećem poglavlju se iznose rezultati analize etičkih kodeksa u dječjim vrtićima u Republici Hrvatskoj dok četvrto poglavlje daje zaključna razmatranja rada.

2. TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

2.1. Uloga i važnost (profesionalne) etike i etičkih načela

Etika se, u užem smislu, definira kao znanost o moralu, dok se u širem smislu odnosi na moralna načela, odnosno načela moralnoga ponašanja nekoga društva ili društvene skupine, pri čemu se ta načela temelje na određenim vrijednostima te zajednice, kao što su dobrota, poštenje, dužnost, istina, ljudskost i dr. (Hrvatska enciklopedija, 2020).

Moral, kao središnje pitanje kojim se bavi etika, podrazumijeva sustav nepisanih društvenih normi što određuju način ponašanja u određenoj društvenoj skupini, zajednici, a kao takvi temelje se na običajima i na općenito prihvaćenim mjerilima vrjednovanja postupaka sa stajališta načela dobra ili zla (Urbanc, 2001). Iako se pojmovi morala i etike ponekad poistovjećuju, važno je naglasiti da je moral skup pravila ponašanja, dok je etika nauk o moralu. Moral je određen kulturom zajednice, odnosno poviješću, uvjetima života, tradicijom, religijom i drugim čimbenicima, no iako je, samim time, u određenoj mjeri relativan, ovisno o vremenu, prostoru i sl., moral je uvijek, kao sustav koji regulira odnose među ljudima, jedan od temelja društvene kohezije, bez obzira na podneblje, kulturu, razdoblje i dr.

Etika, kao znanost, odnosno filozofska disciplina koja promatra moral u svojstvu društvenog fenomena, propitkuje, između ostaloga, upravo i taj izvor moralnoga, pa u tom smislu etička pozicija može biti heteronomna, kada je izvor morala izvan čovjeka, ili autonomna, kada je izvor morala u čovjeku. Moral je od velikoga značaja za društvo; “društvo pojedinaca bez morala ne može preživjeti; ljudsko djelovanje, od najjednostavnijeg i svakidašnjeg do junačkog, ne može usrećiti nikoga ako nije vođeno određenim ciljem: težnja k cilju sastavni je dio esencije svakog ljudskog bića” (Vescovi, 2007). Etika je, kao i moral, stup društva, neka vrsta garancije sigurnosti, kako pojedincu, tako i društvu općenito (Mužić, 2003), zbog čega je etika od ogromnoga značaja za sve aspekte čovjekova življenja i djelovanja.

Prve su filozofske rasprave o moralu, odnosno o dobrom i lošem ponašanju, zabilježene u antici. Primjerice, sofisti su smatrali da je u središtu svih tih rasprava čovjek, kao “mjera svih stvari”. Ovom se poimanju suprotstavlja Sokrat koji smatra da pojedinac jednostavno

čini ne nužno ono što je moralno nego ono što misli da je bolje. Platon ono što je moralno opisuje kao “lijepu dobrotu” koja za njega predstavlja najuzvišeniju vrijednost, a Aristotel smatra da moral treba promatrati u kontekstu čovjekova nastojanja da postigne sreću, odnosno zadovoljstvo. Na temelju Platonovih_ ideja Plotin iznosi teoriju da je čovjekovo djelovanje uvjetovano činjenicom da pripada dvama svjetovima, materijalnom i duhovnom (Mužić, 2003). Etika se, nakon antike, sve više razvijala i granala, pa se razvija metaetika, koja proučava jezik etike, normativna etika, koja proučava opće etičke stavove, posebna etika, koja propituje primjenu općih etičkih stavova na konkretnim slučajevima i situacijama, deskriptivna etika, koja nastoji opisati realni, društveni i kulturni kontekst nekog moralnog fenomena, i dr.

Kao znanost koja, u suštini, proučava čovjekovo ponašanje, etika je usko povezana sa sociologijom, antropologijom, filozofijom, i brojnim drugim znanostima i znanstvenim disciplinama. Kako se je etika kao znanost razvijala i granala, tako se počela dijeliti i ovisno o tome koja područja ljudskog djelovanja proučava, pa tako, primjerice, postoje medicinska etika, odnosno bioetika, novinarska etika, poslovna etika, etika oglašavanja, ekološka etika i dr. Jedno od tih područja etike je i profesionalna etika, koja se bavi pitanjima ponašanja i djelovanja pojedinca u okvirima određene profesije, odnosno zanimanja. U tom kontekstu, profesionalizam se odnosi na razvijanje i primjenu određenih kompetencija koje su potrebne da bi se izvele određene aktivnosti, ali se odnosi i na društvenu ulogu i poziciju profesionalaca u određenim poslovima (Marinet, Raymond, Gauthier, 2001, prema: Blanuša Trošelj, Ivković, 2016: 404).

“Profesionalna etika, kao i sve u društvu, mijenja se i razvija, u skladu s trenutnim vrijednostima, ovisno o socijalnim, kulturnim, političkim i inim utjecajima vremena i društva u kojem “živi”. Profesije djeluju za društvenu dobrobit, stoga profesionalna etika bilo koje profesije prvenstveno mora biti u skladu s ljudskim pravima, a potom i zakonskim propisima države u kojoj djeluje” (Blanuša Trošelj, 2014: 7).

Kako se razlikuju profesije kojima se ljudi bave, tako se razlikuju i etička načela među profesijama, no svima je zajedničko nastojanje da reguliraju i korigiraju ponašanje i djelovanje pojedinaca i/ili grupa s ciljem opće dobrobiti. Profesionalna etika tako uvijek podrazumijeva određene standarde i pravila ponašanja koja daju smjernice za razlikovanje dobrog od lošeg ponašanja (Urbanic, 2001, u: Blanuša Trošelj, Ivković, 2016: 405) s ciljem

da se loše ponašanje i njegovi negativni učinci spriječe i/ili umanje. profesionalna etika podrazumijeva točno određena etička načela koja se odnose na određenu profesiju. Skup tih načela naziva se etički kodeks.

2.2. Etički kodeks: svrha, ciljevi, primjena

Etički kodeks je skup moralnih načela, normi, ideala i pravila o ponašanju, postupcima, međuljudskim odnosima koji se nameću savjesti pojedinca i zajednice, a u skladu s općim kriterijima o dobru koji vladaju u određenom društvu (Anić, Goldstein, 2002). Naziv dolazi, osim od grčke riječi “ethos” za etiku, od latinske riječi “codex”, što znači “zakonik”, iz čega proizlazi da je etički kodeks, najjednostavnije rečeno, “sustav pravila koja uređuju etičke standarde ponašanja” te pritom služe kao kriterij za razlikovanje dopuštenih i nedopuštenih postupanja” (Vojković, 2007: 1028).

Etički se kodeks, dakle, temelji na određenim načelima, odnosno stajalištima koja iskazuju određeni nazor, viđenje svijeta; to su određene društvene vrijednosti, koje se smatraju moralnima i koje se kao takvo moraju poštivati, za opće dobro. Kao takav, etički kodeks je svojevrstan vodič, između ostaloga, svim profesionalcima u kontekstu obavljanja njihova posla, no i društvu koje tako uviđa koje su obveze profesionalca i što se od njega može očekivati u profesionalnom djelovanju. Etički kodeks je samo dio profesionalne etike (Blanuša Trošelj, 2014). Uz etički kodeks, kao formalni dio profesionalne etike, profesionalna etika obuhvaća i neformalni dio, koji je znatno širi od formalnog te ga je znatno teže opisati i propisati kao normu ponašanja (Šporer, 1990).

2.3. Opća obilježja i specifičnosti etičkog kodeksa dječjeg vrtića

Dječji vrtić je javna ustanova koja obavlja djelatnost predškolskog odgoja, pri čemu se predškolski odgoj definira kao odgoj koji se organizira i provodi za djecu od navršениh 6 mjeseci života do polaska u osnovnu školu te se ostvaruje u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece i obitelji (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2019). Dječji vrtić je jedna od ključnih sastavnica djetinjstva, posebno ranog djetinjstva, a ono je specifično i posebno delikatno razdoblje u životu čovjeka. Pristup djetetu i djetinjstvu stalno se mijenja: dijete se sve manje promatra i tretira kao pasivan član zajednice, a sve se više stavlja naglasak na njegovoj autonomiji, punopravnosti (Kopić i Korajac, 2010) dok djetinjstvo

više nije tek put prema odrasloj dobi, već se promatra kao također kao autonomno (Šagud, 2015).

S obzirom na to da se upravo taj položaj djeteta, koji su kreirali odrasli, odražava na cjelokupni djetetov odgoj, obrazovanje, identite, emocije i dr. (Jurčević Lozančić, 2018), potreban je poseban oprez pri ustrojstvu dječjih vrtića i pripadajućih etičkih kodeksa, a posebno je važna svijest o delikatnosti ove problematike. U ovom radu problematiziraju se temeljna stajališta o djetetu i njegovom djetinjstvu, odgoju, razvoju i obrazovanju u obiteljskom i institucionalnom okruženju. U svakom slučaju, pojmovi djeteta i djetinjstva još tema su istraživanja i rasprava, pa se, shodno tome, mijenjaju i preporuke o tome kako tretirati dijete i koji je najbolji način pristupa njegovu odgoju. Upravo zbog toga, etički je kodeks od posebne važnosti u dječjem vrtiću kao instituciji.

Etički kodeks dječjeg vrtića utvrđuje u pravila dobrog ponašanja zaposlenika dječjeg vrtića, a ta se pravila temelje na normama međunarodnog i unutarnjeg prava kao i na normama koje nisu izražene pravnim propisima, a nužne su za etično postupanje, te na moralnom sustavu i načelima profesionalne etike. Svi zaposlenici dječjeg vrtića su prema etičkom kodeksu istog dužna pridržavati se pravila koja se navode u etičkom kodeksu, u svome profesionalnom radu, javnom djelovanju prema djeci i roditeljima/starateljima, poslovnim suradnicima, javnim tijelima i institucijama, osnivaču i samoj ustanovi te u međusobnim odnosima. Etički kodeks dječjeg vrtića služi i tome da se putem njega korisnici usluga dječjeg vrtića i druge osobe putem mogu se upoznati s pravilima ponašanja koja imaju pravo očekivati od zaposlenika dječjeg vrtića te da istovremeno mogu biti upoznati s odredbama u skladu s kojima su i sami dužni postupati. (Etički kodeks Dječjeg vrtića Rijeka, 2012, <https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/etikikodeks.pdf>)

Svrha etičkog kodeksa dječjeg vrtića je utvrditi etičke smjernice, upozoriti na dužnosti i obveze te promicati etička i moralna načela i društvene vrijednosti, posebno ona vezana za djelatnost predškolskog odgoja i naobrazbe u najširem smislu s ciljem ostvarivanja povjerenja javnosti u rad dječjeg vrtića. Društvene vrijednosti koje etički kodeks potiče i štiti su poštenje, odgovornost, međusobno uvažavanje, tolerancija, uzajamno pomaganje, empatija, sigurnost, pravednost, ravnopravnost, povjerenje, iskrenost, ljudsko dostojanstvo, izvrsnost, sloboda, njegovanje i razvijanje vrijednosti obitelji, zajednice i društva.

Kada je u pitanju etički kodeks dječjeg vrtića, kao ustanove koja je od posebnog značaja za društvo s obzirom na to da skrbi o najmlađim članovima društva, djeci, posebne društvene vrijednosti koje se promiču i štite etičkim kodeksom dječjeg vrtića su (Etički kodeks Dječjeg vrtića Rijeka, 2012, <https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/etikikodeks.pdf>):

- poimanje djetinjstva kao posebnog i značajnog razdoblja u čovjekovom razvoju u kojem se na specifičan način očituju i razvijaju osobna obilježja, psihičke i fizičke mogućnosti,
- humanistički utemeljena spoznaja te poštivanje i njegovanje veza između djeteta i obitelji kao osnova za rad s predškolskom djecom,
- poštivanje individualnih osobina i razvojnih karakteristika te stvaranje uvjeta za njihovo razvijanje,
- poštivanje ravnopravnosti djeteta u odnosu na njegovu obitelj, kulturu i širu društvenu zajednicu kojoj pripada,
- pomoć djeci i odraslima u prepoznavanju, razvoju i afirmaciji njihovih potencijala koja se temelji na povjerenju, poštovanju i pozitivnom pristupu.

2.4. Struktura i elementi etičkog kodeksa dječjeg vrtića

Etički se kodeks osmišljava kroz tri razine: prva razina odnosi se na temeljna ljudska prava i prava djeteta, druga razina se odnosi na činjenicu da je profesija odgojitelja generirana iz šireg konteksta pripadnosti odgojno-obrazovnoj profesiji dok se treća razina etičkog kodeksa sastoji od same profesionalne uloge odgojitelja.

Etički kodeks se kao dokument sastoji od nekoliko dijelova, a to su najčešće: uvodni dio, naslov, opće odredbe, temeljna načela koja promiče i štiti, smjernice koje se tiču ponašanja zaposlenika, smjernice koje se tiču odnosa prema djeci, smjernice koje se tiču odnosa prema roditeljima/skrbnicima, smjernice koje se tiču odnosa prema kolegama, smjernice koje se tiču odnosa prema ustanovi, smjernice koje se tiču odgovornosti zaposlenika u primjeni etičkog kodeksa, smjernice koje se tiču odnosa zaposlenika prema osnivaču i široj zajednici, smjernice vezane za javne nastupe i davanje informacija, dio koji definira zaduženo etičko povjerenstvo, dio koji se odnosi na podnošenje pritužbi za nepoštivanje etičkog kodeksa te dio koji se odnosi na načine upoznavanja zaposlenika s etičkim kodeksom, a zadnji dio etičkog kodeksa su prijelazne i završne odredbe. Dokument sadrži i potpis odgovornih

osoba, datum i mjesto objave i datum stupanja na snagu te klasu i ur. broj. (Etički kodeks Dječjeg vrtića Rijeka, 2012, <https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/etikikodeks.pdf>)

2.5. Etički kodeks i uloga odgojitelja u njegovoj primjeni

Odgojitelj je osoba koja je zadužena i educirana za odgoj i obrazovanje djece unutar za to predviđene ustanove, kao što je dječji vrtić. U skladu s tim, odgojitelj organizira i izvršava aktivnosti u obrazovnom procesu te s obzirom na to ima veliku i važnu ulogu u odgoju djece, u njihovoj skrbi, poticanju razvoja i dr. Odgojitelj koji svoj posao obavlja u skladu s moralnim i profesionalnim načelima, stalno će nastojati maksimalno posvetiti se skrbi i odgoju djece, te poticati njihovu kreativnost i razvoj drugih sposobnosti; “u nastojanju da potakne kreativnosti djece, odgojitelj često mijenja svoju ulogu, neprestano istražuje nove načine rada i nastoji prepoznati mogućnosti i potencijale svakog pojedinog djeteta (Turković, 2018).

Šagud (2006: 14) navodi deset ključnih osobina i kvaliteta koje odgojitelj mora imati, a to su: 1. želja i sposobnost kontinuiranog učenja i pronalaska različitih modela rada, svijest o stvarima koje ne zna i želja da ono što ne zna, istraži, 2. izražena potreba za napredovanjem u osobnom i profesionalnom smislu, 3. dobar promatrač i slušatelj djece, 4. poznavanje sredine u kojoj radi, odnosno svih njenih socijalnih, kulturnih i ekonomskih različitosti, 5. poznavanje zakonitosti djetetova rasta i razvoja uz prihvaćanje individualnih različitosti i kvaliteta, 6. poznavanje procesa učenja predškolskog djeteta – različitih načina i intenziteta, 7. sklonost postavljanju pitanja o motivima djece, 8. sposobnost preuzimanja rizika bez opterećivanja unaprijed postavljenim planom, 9. spremnost za kompromis, improvizacije i kreativno izražavanje, te 10. fleksibilnost i mogućnost prilagodbe zahtjevima radne sredine. Sve navedene sposobnosti i kvalitete ujedno su i aspekti djelovanja u radu odgojitelja, a sve navedeno temelji se na etičkom postupanju.

Uloga odgojitelja, kao i dječjeg vrtića kao ustanove, dakle, veoma je kompleksna i neizmjerljivo važna, stoga je i etički kodeks dječjeg vrtića od posebne važnosti, jer njegovo nepostojanje ili nepoštivanje može imati negativne posljedice na najranjiviju društvenu skupinu – djecu, koja su u vrtićkoj dobi još uvijek na mnoge načine ovisna o osoba koje se za njih brinu, odnosno prvenstveno roditeljima/skrbnicima i odgojiteljima.

S obzirom na važnost i složenost uloge odgojitelja, od iznimne je važnosti da odgojitelj slijedi smjernice etičkog kodeksa. Dvije su temeljne smjernice etičkog kodeksa vezano za to:

- prva smjernica upućuje na to da ako postoji bilo kakav zakon ili dokument o određenoj situaciji, treba postupiti u skladu s istim, a
- druga smjernica ističe da je dobrobit klijenata na prvom mjestu.

Odgojitelji se svakodnevno susreću s različitim situacijama u kojima moraju donijeti etički ispravnu odluku. Prema provedenom istraživanju (Hicela, Mendeš, 2015) odgojitelj bez adekvatne edukacije teže prepoznaje svoje i neetične postupke svojih kolega. Uvođenjem samo triju satova predavanja i rasprave o profesionalnoj etici, događaju se značajne promjene u njihovu razumijevanju vlastitih postupaka te prepoznavanju tuđih neetičkih postupaka.

Profesionalno etičko djelovanje odgojitelja najčešće se stavlja u kontekst četiriju domena odnosa odgojitelja (Hicela, Mendeš, 2015): 1. odnosa s djecom, 2. odnosa s obitelji, 3. odnosa sa zajednicom i 4. odnosa s profesijom. Navedena četiri aspekta etičkog djelovanja odgojitelja posebno bi trebala biti obrazložena etičkom kodeksu vrtića.

2.6. Pravna osnova etičkog kodeksa dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj

Način ustroja i poslovanja u dječjim vrtićima u Republici Hrvatskoj određeni su zakonima, podzakonskim aktima i strateškim dokumentima koje objavljuje država. Strateški dokument kojim se uređuje način na koji se provode rani i predškolski odgoj i obrazovanje uređen je Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (Narodne novine br. 5/15). Ključni zakoni koji uređuju rad dječjih vrtića su Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (Narodne novine br. 10/97, 107/07, 94/13), Zakon o prosvjetnoj inspekciji (Narodne novine broj 61/11, 16/12) te Zakon o stručno-pedagoškom nadzoru (Narodne novine br. 73/97).

Prema Zakonu o predškolskom odgoju i naobrazbi (Narodne novine br. 10/1997), članak 40. i 41., dječji vrtić kao javna ustanova mora imati svoj statut i druge opće akte. U statutu dječjeg vrtića navode se ustrojstvo, ovlasti i način odlučivanja pojedinih tijela, vrste i trajanje pojedinih programa, uvjeti i način davanja usluga te radno vrijeme dječjeg vrtića, kao i javnost rada te druga pitanja važna za obavljanje djelatnosti i poslovanja dječjeg vrtića.

Uz statut, dječji vrtić ima i pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada. Pravilnikom se pobliže uređuje unutarnje ustrojstvo te način obavljanja djelatnosti dječjeg vrtića kao javne službe. Uz to, dječji vrtić ima i druge opće akte u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom ustanove - etički kodeks jedan je od njih. Statut i pravilnik dječjeg vrtića donosi upravno vijeće uz suglasnost osnivača (kod državnih dječjih vrtića osnivač je jedinica lokalne samouprave, odnosno grad ili općina, ili županija). Etički kodeks ustanove, kao i druge opće akte, također donosi upravno vijeće, na temelju akta o osnivanju, odnosno statuta. Upravno vijeće dječjeg vrtića ima najmanje tri člana, a najviše njih 7. Minimalno polovicu članova upravnog vijeća imenuje osnivač iz reda javnih djelatnika, jednoga člana biraju roditelji djece, dok se ostali članovi upravnog vijeća biraju tajnim glasovanjem, a to su odgojitelji ili stručni suradnici dječjeg vrtića. Sastav upravnog vijeća, način izbora i imenovanje članova, način rada vijeća i način i donošenja odluka utvrđuje se aktom o osnivanju i statutom dječjeg vrtića. (Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, Narodne novine br. 10/1997)

Također, članak 42. navedenog zakona propisuje da statut i pravilnici o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada dječjeg vrtića, kao javne službe, “moraju biti na pogodan način dostupne javnosti” (Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, Narodne novine br. 10/1997), što znači da moraju biti javno dostupni, a suvremena je praksa da se takvi akti, među kojima je i etički kodeks ustanove, objavljuju na službenim internetskim stranicama ustanove. Kada uprava dječjeg vrtića donosi etički kodeks, taj se akt, kako je već navedeno, temelji na zakonu i na općim aktima ustanove, pa dokument obično počinje sljedećim odlomkom:

Na temelju članka 41. Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi (N. N. 10/97 i 107/07 i 94/13) i članka ___ Statuta Dječjeg vrtića _____, Upravno vijeće Dječjeg vrtića na sjednici održanoj u _____, _____ godine, donosi sljedeći ETIČKI KODEKS.

No, uvodni dio etičkog kodeksa može glasiti i drugačije, odnosno može se pozivati samo na statut ustanove, koji se, pak, poziva na zakon. Etički kodeks mora imati navedeno na kojim se zakonskim propisima ili općim aktima ustanove temelji.

3. ANALIZA ETIČKIH KODEKSA U DJEČJIM VRTIĆIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Cilj istraživanja i istraživačko pitanje

Cilj istraživanja je putem rada na dokumentaciji istražiti i komparirati dostupne etičke kodekse dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj. Istraživačko pitanje glasi: *Koje su razine raznolikosti etičkih kodeksa dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj?*

3.2. Metodologija

Uzorak istraživanja sastoji se od 15 etičkih kodeksa dječjih vrtića iz 10 županija Republike Hrvatske (Dubrovačko-neretvanska, Splitsko-dalmatinska, Zadarska, Ličko-senjska, Primorsko-goranska, Sisačko-moslavačka, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka i Zagrebačka) te Grada Zagreba. Odabrani etički kodeksi analizirani su svaki pojedinačno i dana je komparacija istih, prema njihovoj strukturi te ključnim elementima - temeljnim načelima i područjima odgovornosti, kako bi se ustanovilo u kojoj se mjeri i u kojim dijelovima kodeksi međusobno razlikuju.

3.3. Rezultati i rasprava

3.3.1. Opće karakteristike odabranih dječjih vrtića/etičkih kodeksa

Za analizu je odabrano 15 dječjih vrtića iz različitih gradova u Republici Hrvatskoj. Svaki odabrani dječji vrtić ima svoj etički kodeks koji je dostupan na internetskim stranicama ustanove. Treba napomenuti da je pri selekciji etičkih kodeksa, odnosno dječjih vrtića, uočeno da je kod velikog broja dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj etički kodeks dostupan na internetskim stranicama ustanove, najčešće pod naslovom/sekcijom “dokumenti”, “pravni kutak” i sl., gdje se nalazi i status ustanove, pravilnici, kurikulum i dr.

Značajan broj dječjih vrtića nema javno objavljen etički kodeks na svojim internetskim stranicama. Najčešće je riječ o ustanovama u manjim gradovima ili naseljima, primjerice, Ston, Kaštela, Sinj, Gospić, Makarska, Medulin, Opatija, Labin, Pazin, Poreč, Karlovac, zatim u gradovima na otocima, kao što su Korčula, Supetar na Braču, Komiža na Visu,

Hvar. Pojedini veći hrvatski gradovi, kao što su primjerice Pula i Varaždin, nemaju na svojim internetskim stranicama objavljen etički kodeks odgojno-obrazovne ustanove, iako imaju javno objavljene sve druge važne dokumente kao što su godišnja izvješća, statut, pravilnici, odluke upravnog vijeća i dr. Kada se, primjerice, promatraju najveći hrvatski gradovi - Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Zadar, Pula, Slavonski Brod i Dubrovnik - etički kodeks nemaju Osijek, Pula i Slavonski Brod.

Niti jedan veći grad u Istri nema za svoje dječje vrtiće objavljen etički kodeks na internetskim stranicama ustanova. Što se tiče gradova u Slavoniji – uz navedeni Osijek, kao najveći slavonski grad, etički kodeks nemaju ni dječji vrtići u Našicama, Vinkovcima i Vukovaru. U Dalmaciji oko polovice analiziranih gradova nema javno objavljen etički kodeks, dok je u predjelu Like i Gorskog Kotara veći broj gradova koji imaju objavljen etički kodeks na svojim internetskim stranicama, od onih koji nemaju, kao i u slučaju Središnje Hrvatske. Zaključno se na temelju pretraživanja *web* stranica dječjih vrtića u Hrvatskoj, čiji su etički kodeksi analizirani, može reći da oko 40 do 50 posto hrvatskih gradova, odnosno dječjih vrtića, nema objavljen etički kodeks na svojim internetskim stranicama, a svi oni, bez iznimke, koriste te internetske stranice kao platformu na kojoj objavljuju druge važne akte i ostale dokumente odgojno-obrazovne ustanove.

Takva praksa nije u skladu sa zakonskim odredbama, koje su navedene u poglavlju 2.6., a prema kojima svi pravni akti ustanove moraju biti dostupni javnosti na uvid, na pogodan način. Svi vrtići koji na svojim službenim internetskim stranicama nemaju objavljen etički kodeks, imaju druge važne dokumente (status, kurikulum, godišnja izvješća...), što znači da internetske stranice ustanove koriste kao platformu za objavu dokumenata koje su prema Zakonu o pravu na pristup informacijama (Narodne novine br. 25/2013) dužni objaviti, odnosno učiniti dostupnima javnosti.

Odabrani gradovi i dječji vrtići te njihova dostupnost, odnosno način javne objave, kao i godina donošenja, navedeni su u sljedećoj tablici.

Tablica 1. Popis odabranih dječjih vrtića

GRAD	VRTIĆ/ USTANOVA	NAČIN OBJAVE ETIČKOG KODEKSA	GOD.
Dubrovnik	Dječji vrtići Dubrovnik	Službena internetska stranica ustanove, https://vrtici-du.hr/hr/eticki-kodeks/	2012.
Metković	Dječji vrtić Metković	Službena internetska stranica ustanove, http://www.vrticimetkovic.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eti%C4%8Dki-kodeks-DV-Metkovi%C4%87.pdf	2020.
Ploče	Dječji vrtić Ploče	Službena internetska stranica ustanove, https://www.djecji-vrtic-ploce.hr/wp-content/uploads/2016/12/Eti_ki-kodeks-djel.D.V.Plo_e.pdf	2011.
Split	Cvit Mediterana	Službena internetska stranica ustanove, https://cvit-mediterana.hr/opci-poslovi/#id-pravni-i-drugi-opci-akti	2019.
Zadar	Dječji vrtić Zvončić Poličnik	Službena internetska stranica ustanove, http://www.dv-zvoncic.hr/wp-content/uploads/2016/08/Eticki_kodeks.pdf	2015.
Senj	Dječji vrtić Travica	Službena internetska stranica ustanove, http://vrtic-travica.hr/wp-content/uploads/2018/11/Eticki-kodeks.pdf	2016.
Cres	Dječji vrtić Girice	Službena internetska stranica ustanove, https://www.dvgirice-cres.hr/images/sampled/opa/opa_akti/Eticki%20kodeks.pdf	2011.
Crikvenica	Dječji vrtić Radost	Službena internetska stranica ustanove, https://radost-crikvenica.hr/pristup-informacijama/dokumenti/	2011.
Rijeka	Dječji vrtić Rijeka	Službena internetska stranica ustanove, https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/etikikodeks.pdf	2012.
Sisak	Dječji vrtić Sisak Novi	Službena internetska stranica ustanove, https://www.vrticsn.hr/wp-content/uploads/2020/03/Eti%C4%8Dki-kodeks-djelatnika-u-dje%C4%8Djem-vrti%C4%87u-Sisak-Novi.pdf	2014.
Zagreb	Dječji vrtić Bajka	Službena internetska stranica ustanove, http://www.vrtic-bajka.zagreb.hr/UserDocsImages/Scan0314.pdf	2020.
Zabok	Dječji vrtić Zipkica	Službena internetska stranica ustanove, http://www.vrtic-zipkica.hr/opci-dokumenti/	2017.
Ludbreg	Dječji vrtić Radost	Službena internetska stranica ustanove, http://vrticradost.com/	2013.
Koprivnica	Dječji vrtić Tratinčica	Službena internetska stranica ustanove, https://www.tratincica.hr/dokumenti	2017.
Dugo Selo	Dječji vrtić Dugo Selo	Službena internetska stranica ustanove, http://www.dvds.hr/pdf/kodeks.pdf	2012.

3.3.2. Usporedna analiza elemenata i strukture odabranih etičkih kodeksa

Etički kodeks ustanove Dječji vrtići Dubrovnik ima naslov, nakon kojega slijedi uvod u dokument u kojem je navedeno temeljem kojeg dokumenta se kodeks donosi, tko ga donosi, gdje i kada. Zatim slijedi glavni dio kodeksa koji se sastoji od četiri cjeline, a to su: I. Temeljne odredbe, II. Sadržaj kodeksa, III. Nadzor poštovanja kodeksa i IV. Prijelazne i završne odredbe. U prvoj cjelini, temeljnim odredbama (članak 1, 2, 3 i 4), opisuje se što kodeks sadrži, na koji se način primjenjuju njegova načela, na kojima se načelima kodeks temelji (iako nisu navedena konkretna načela), pravne napomene te su ovdje navedeni i ciljevi kodeksa. U drugoj cjelini koja je naslovljena kao "Sadržaj kodeksa", i koja je glavni dio kodeksa, te obuhvaća najviše članaka kodeksa (članak 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14), opisuju se područja odgovornosti zaposlenika ustanove, odnosno određuje se način ponašanja zaposlenika prema (1) odgojno-obrazovnom radu i djeci, (2) roditeljima/obitelji djece, (3) ustanovi i suradnicima te (4) osnivaču i široj zajednici i (5) ostalim zaposlenicima. U trećoj cjelini, u kojoj se određuje način nadzora poštivanja etičkog kodeksa (članak 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21) opisano je tko je zadužen za provođenje odredbi kodeksa (etičko povjerenstvo) te je objašnjen način rješavanja eventualne povrede kodeksa. U četvrtoj cjelini, u kojoj se nalaze prijelazne i završne odredbe, određuje se rok imenovanja etičkog povjerenstva, datum stupanja kodeksa na snagu te datum objave kodeksa, uz potpis odgovornih osoba, a to su predsjednik/ca upravnog vijeća i ravnatelj/ica ustanove. Kodeks ukupno ima 23 članka.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Metković počinje uvodom u kojem se navodi na temelju kojeg dokumenta se kodeks donosi, te tko ga donosi i kada. Nakon toga slijedi glavni dio kodeksa koji ima šest cjelina, kako slijedi: I. Opće odredbe, II. Temeljna načela, III. Sadržaj kodeksa, IV. Javni nastupi i davanje informacija, V. Nadzor poštivanja kodeksa, VI. Prijelazne i završne odredbe. Navode se sljedeća temeljna načela: 1. Načelo zakonitosti, profesionalnosti i stručnosti, 2. Načelo uvažavanja ljudskih prava, 3. Načelo poštivanja integriteta i dostojanstva osobe, 4. Načelo jednakosti i pravednosti, 5. Načelo objektivnosti, 6. Načelo samostalnosti rada, 7. Načelo povjerljivosti, tajnosti i zaštite podataka, 8. Načelo transparentnosti, razmjenjivanja informacija i iskustava, 9. Načelo poštenja i odgovornosti u radu, 10. Načelo mirnog suživota, 11. Načelo zaštite osobnog ugleda, struke i ugleda Vrtića. Područja odgovornosti ovog kodeksa su (1) odgovornost prema djeci, (2) prema roditeljima/obitelji, (3) odgovornost ravnatelja, (4) odgovornost prema ustanovi i

suradnicima te (5) odgovornost prema osnivaču i široj zajednici. Za razliku od kodeksa Dječjih vrtića Dubrovnik, ovaj kodeks ne sadrži odgovornost prema ostalim zaposlenicima, kao područje odgovornosti zaposlenika, no ima dodatno područje odgovornosti – odgovornost ravnatelja. Kodeks ima ukupno 27 članaka. Vidljivo je da se po elementima ne razlikuje od kodeksa ustanove Dječji vrtići Dubrovnik, no razlikuje se po strukturi: načela su istaknuta u posebnom poglavlju (II.), kao i javni nastupi i davanje informacija (IV.).

Etički kodeks Dječjeg vrtića Ploče također počinje uvodom te sadrži sljedeće cjeline: Opće odredbe, Odgovornost prema djeci, Odgovornost prema roditeljima, Odgovornost prema ustanovi i suradnicima, Odgovornost prema osnivaču i društvenoj zajednici, Tajnost podataka, Etičko povjerenstvo, Nadzor poštivanja etičkog kodeksa. Načela na kojima se temelji kodeks nisu posebno istaknuta, kao u slučaju, primjerice, kodeksa dječjeg vrtića u Metkoviću, već su, kao i u slučaju ustanove Dječji vrtići Dubrovnik, samo spomenuto da se dokument vodi osnovnim načelima profesionalnosti, humanosti, pravima djece i sl. Za razliku od prethodnih kodeksa (Dubrovnik, Metković), ovaj kodeks nema poglavlje sa završnim i prijelaznim odredbama, a sadržaj kodeksa nije grupiran u jednu cjelinu, kao kod prethodna dva kodeksa, već je strukturiran kroz četiri cjeline: odgovornost prema (1) djeci, (2) roditeljima, (3) ustanovi i suradnicima te (4) osnivaču i društvenoj zajednici. Izostaje opis odgovornosti prema ostalim zaposlenicima, kao što je navedeno u kodeksu Dječjih vrtića Dubrovnik, a ne sadrži ni odgovornost ravnatelja, područje odgovornosti, kao što sadrži kodeks Dječjeg vrtića Metković. Kodeks završava člankom 14. u kojem se navodi datum stupanja na snagu, a ispod toga navodi se mjesto i datum objave kodeksa te potpis odgovornih osoba.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Cvit Mediterana Split (koji je dostupan kao *pdf* dokument na stranicama ustanove), počinje standardnim uvodom, nakon kojega slijede glavne cjeline: I. Opće odredbe, II. Temeljna načela (u ovom su poglavlju uz načela, navedeni i ciljevi kodeksa), III. Sadržaj kodeksa, IV. Nadzor poštovanja kodeksa, V. Prijelazne i završne odredbe. Navedeno je 11 temeljnih načela, kao i kodeksu dječjeg vrtića u Metkoviću. U sadržaju kodeksa opisano je pet područja odgovornosti: (1) prema djeci, (2) prema roditeljima/starateljima, (3) odgovornost ravnatelja, (4) odgovornost radnika prema ustanovi i suradnicima te (5) odgovornost prema osnivaču i široj zajednici. Kao što vidimo, ni ovdje nije navedena odgovornost prema ostalim zaposlenicima, a navedena je

odgovornost ravnatelja. Kodeks ima ukupno 28 članaka, a završava mjestom i datumom objave te potpisima odgovornih osoba.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Zvončić Poličnik (Zadar) počinje standardnim uvodom, no, strukturom se razlikuje od prethodnih kodeksa, te ima sljedeće cjeline: I. Ishodište, II. Svrha kodeksa, III. Područja odgovornosti, IV. Praćenje i provedba etičkog kodeksa, V. Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela nisu posebno nabrojena, samo se spominju. Obuhvaćeno je osam područja odgovornosti: (1) odgovornost prema djetetu, (2) odgovornost prema roditeljima i obitelji, (3) odgovornost djelatnika i djelatnica prema Ustanovi i suradnicima, (4) odgovornost rukovodećeg kadra prema ostalim djelatnicima/djelatnicama, (5) odgovornost prema široj zajednici i društvu, (6) odgovornost prema Osnivaču, (7) odgovornost prema studentima, (8) odgovornost prema sebi kao profesionalcu. Kao što vidimo, ovaj kodeks sadrži više područja odgovornosti od svih ostalih dosad analiziranih kodeksa, te se javljaju područja odgovornosti koja prethodni kodeksi ne sadrže, a to su odgovornost rukovodstva prema zaposlenicima, odgovornost zaposlenika prema samima sebi i odgovornost zaposlenika prema studentima. Ovaj kodeks razlikuje se od prethodnih i po tome što nije organiziran na temelju članaka.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Travica - Senj počinje uvodom te ima 14 cjelina, kako slijedi: I. Opće odredbe, II. Temeljna načela, III. Profesionalnost odgojitelja i stručnih suradnika, IV. Odnos prema djeci, V. Odnos prema roditeljima, VI. Međusobni odnosi radnika, VII. Odnos prema ustanovi, VIII. Odgovornost nadređenih u primjeni etičkih načela, IX. Odnos prema osnivaču i široj zajednici, X. Javni nastupi i davanje informacija, XI. Etičko povjerenstvo, XII. Pritužbe za nepoštivanje etičkog kodeksa, XIII. Upoznavanje radnika s etičkim kodeksom, XIV. Prijelazne i završne odredbe. Navedeno je 11 temeljnih načela kao i u slučaju dječjeg vrtića u Metkoviću i u Splitu. Područja odgovornosti nisu navedena zajedno u jednoj cjelini, kao u većini drugih kodeksa, već su podijeljena u zasebne cjeline i drugačije su naslovljena, ponegdje je riječ “odgovornost” zamijenjena sa riječju “odnos” ili nekom drugom, primjerice, nije navedeno “odgovornost zaposlenika prema ostalim zaposlenicima i stručnim suradnicima”, nego “profesionalnost odgojitelja i stručnih suradnika”, odnosno “međusobni odnosi radnika”, zatim, umjesto “odgovornost prema djeci”, stoji “odnos prema djeci”, kao i “odnos prema roditeljima”, “odnos prema ustanovi”, “odnos prema osnivaču i široj zajednici”. Kodeks ima ukupno 21 članak.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Girice – Cres, ima drugačiji naslov od prethodnih kodeksa, pa se umjesto izraza “etički kodeks” koristi izraz “kodeks etike”. Počinje uvodom, kao i ostali kodeksi, te ima sljedeće cjeline: I. Opće odredbe, II. Temeljna načela, III. Sadržaj kodeksa, IV. Odgovornost djelatnika prema djeci, V. Odgovornost djelatnika prema roditeljima, VI. Odgovornost djelatnika prema ustanovi i suradnicima, VII. Odgovornost ravnatelja, VIII. Odgovornost prema osnivaču i široj zajednici, IX. Nadzor poštivanja etičkog kodeksa, X. Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela koja su navedena razlikuju se od dosadašnjih kodeksa, pa tako imamo sljedeća načela: poštovanje, odgovornost, uvažavanje, tolerancija, uzajamno pomaganje, empatija, sigurnost, inkluzivnost, požrtvovnost, strpljenje, odvažnost, pravda, uvažavanje potreba, ravnopravnost, razvoj potencijala, povjerenje, pozitivan pristup, otvoren odnos, iskrenost, prilagodljivost, prihvaćanje, njegovanje i razvijanje vrijednosti obitelji, zajednice i društva. Područja odgovornosti u ovom su kodeksu također navedena kao posebne cjelina, ne zajedno, a obuhvaćena je: (1) odgovornost prema djeci, (2) prema roditeljima, (3) prema ustanovi i suradnicima, (4) odgovornost ravnatelja te (5) odgovornost prema osnivaču i široj zajednici. Kodeks ima ukupno 16 članaka.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Radost – Crikvenica sadrži devet poglavlja, kako slijedi: I. Temeljne odredbe, II. Sadržaj kodeksa, III. Odgovornost djelatnika prema djeci, IV. Odgovornost djelatnika prema roditeljima, V. Odgovornost djelatnika prema ustanovi i suradnicima, VI. Odgovornost ravnatelja, VII. Odgovornost prema osnivaču i široj zajednici, VIII. Nadzor poštivanja etičkog kodeksa, IX. Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela su navedena kao “temeljne vrijednosti” (ukupno 21). Područja odgovornosti su, kao što je vidljivo, navedene kao zasebne cjeline, a sadržavaju pet područja: odgovornost (1) prema djeci, (2) prema roditeljima, (3) prema ustanovi i suradnicima, (4) prema osnivaču i široj zajednici te (5) odgovornost ravnatelja. Kodeks ima ukupno 16 članaka. Uvodni i završni dio su standardne strukture.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Rijeka sadrži 14 poglavlja; koncipiran je na isti način kao i etički kodeks Dječjeg vrtića Travica u Senju. Sadrži sljedeća poglavlja: I. Opće odredbe, II. Temeljna načela, III. Profesionalnost odgojitelja i stručnih suradnika, IV. Odnos prema djeci, V. Odnos prema roditeljima, VI. Međusobni odnosi radnika, VII. Odnos prema ustanovi, VIII. Odgovornost nadređenih u primjeni etičkih načela, IX. Odnos prema osnivaču i široj zajednici, X. Javni nastupi i davanje informacija, XI. Etičko povjerenstvo,

XII. Pritužbe za nepoštivanje etičkog kodeksa, XIII. Upoznavanje radnika s etičkim kodeksom, XIV. Prijelazne i završne odredbe. Navedeno je 11 temeljnih načela kao i u slučaju dječjeg vrtića u Metkoviću, Splitu i Senju. Područja odgovornosti navedena su kao zasebne cjeline, kao i u slučaju etičkog kodeksa Dječjeg vrtića iz Senja, riječ “odgovornost” u velikom se broju slučajeva mijenja riječju “odnos” ili nekom drugom, a obuhvaćena je odgovornost prema ostalim zaposlenicima i stručnim suradnicima, odgovornost prema djeci, prema roditeljima, te prema ustanovi, osnivaču i široj zajednici. Kodeks ima ukupno 21 članak.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Sisak – Novi, koncipiran je slično kao i etički kodeks Dječjeg vrtića Zadar – Poličnik – umjesto “temeljnih odredbi”, “općih odredbi” ili “temeljnih načela”, kodeks počinje s naslovima u kojima koristi termine “ishodište” i “svrha kodeksa”. Poglavlje koja sadrži tako su: I. Ishodište, II. Svrha kodeksa, III. Područja odgovornosti, IV. Praćenje i provedba etičkog kodeksa, V. Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela nisu posebno navedena i vidljiva, samo se spominju kao takva. Osam je područja odgovornosti obuhvaćeno u trećem poglavlju, a to su: (1) odgovornost prema djetetu, (2) odgovornost prema roditeljima i obitelji, (3) odgovornost djelatnika i djelatnica prema Ustanovi i suradnicima, (4) odgovornost rukovodećeg kadra prema ostalim djelatnicima/djelatnicama, (5) odgovornost prema široj zajednici i društvu, (6) odgovornost prema Osnivaču, (7) odgovornost prema studentima, (8) odgovornost prema sebi kao profesionalcu. Kao i kodeks dječjeg vrtića u Zadru, i ovaj kodeks sadrži više područja odgovornosti od svih ostalih dosad analiziranih kodeksa. Posebno se ističu područja odgovornosti koja prethodni kodeksi ne sadrže - odgovornost rukovodstva prema zaposlenicima, odgovornost zaposlenika prema samima sebi i odgovornost zaposlenika prema studentima. Ni ovaj kodeks kao ni kodeks dječjeg vrtića u Zadru nije koncipiran na temelju članaka.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Bajka – Zagreb sadrži sljedeća poglavlja: Opće odredbe; Temeljna načela; Prava, obveze, odgovornosti i ponašanje na radnom mjestu; Transparentnost i povjerljivost; Radne obveze; Profesionalna odgovornost; Odredbe o primjeni etičkog kodeksa i postupku pred nadležnim tijelima; Etičko povjerenstvo te Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela, njih 10, navedena su u posebnom poglavlju. Navedeno je 10 temeljnih načela: načelo profesionalnosti, poštovanje prava djeteta, poštovanje integriteta i dostojanstva osobe, zaštita privatnosti, zabrana zlouporabe autoriteta, načelo jednakosti, načelo partnerstva s roditeljima, načelo slobode mišljenja i

izražavanja, načelo jednakosti radnika i načelo čuvanja ugleda. Kao što vidimo, ovaj se kodeks strukturno razlikuje od svih do sada analiziranih i nema jasno naznačeno poglavlje, ili poglavlja, s područjima odgovornosti. Odnosno, područja odgovornosti navedena su u članku 9. poglavlja pod naslovom “Prava, obveze, odgovornosti i ponašanje na radnom mjestu”. U tom se poglavlju navodi sedam područja odgovornosti zaposlenika dječjeg vrtića: (1) prema djeci, (2) prema roditeljima, (3) prema drugim radnicima, (4) prema vrtiću, (5) odgovornost ravnatelja, (6) odgovornost stručnog tima te (7) odgovornost vrtića prema osnivaču i široj zajednici. U ovom kodeksu novost je odgovornost prema vrtiću te odgovornost stručnog tima – to u dosadašnjim kodeksima nismo uočili. Također, zanimljivo je da se u području odgovornosti prema osnivaču i široj zajednici ne navodi to kao odgovornost zaposlenika, već kao odgovornost vrtića, odnosno ustanove.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Zipkica – Zabok (objavljen na internetskim stranicama ustanove kao Word dokument), sadrži sljedeća poglavlja: I. Opće odredbe, II. Sadržaj kodeksa, III. Nadzor poštivanja kodeksa, IV. Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela nisu posebno navedena. Područja odgovornosti, navedena u II. poglavlju, su sljedeća: (1) odgovornost prema djeci, (2) odgovornost prema roditeljima/obitelji, (3) odgovornost ravnatelja, (4) odgovornost djelatnika prema ustanovi i suradnicima, (5) odgovornost prema osnivaču i široj zajednici. Kodeks ima ukupno 25 članaka.

Dječji vrtić Radost – Ludbreg (objavljen na internetskim stranicama ustanove kao Word dokument) sadrži ukupno osam poglavlja, kako slijedi: I. Temeljne odredbe, II. Sadržaj kodeksa, III. Odgovornost djelatnika prema djeci, IV. Odgovornost djelatnika prema roditeljima, V. Odgovornost djelatnika prema ustanovi i suradnicima, VI. Odgovornost ravnatelja, VII. Odgovornost prema osnivaču i široj zajednici, VIII. Nadzor poštivanja etičkog kodeksa. Temeljna načela spominju se kao “društvene vrijednosti”, njih 21, kao i u slučaju dječjih vrtića u Cresu i Crikvenici. Područja odgovornosti navedena su kao zasebna poglavlja, a obuhvaćena je odgovornost (1) prema djeci, (2) prema roditeljima, (3) prema ustanovi i suradnicima, (4) prema osnivaču i široj zajednici te (5) odgovornost ravnatelja. Ukupno je 15 članaka.

Etički kodeks dječjeg vrtića Tratinčica – Koprivnica sastoji se od devet poglavlja, a to su: I. Temeljne odredbe, II. Sadržaj kodeksa, III. Odgovornost djelatnika prema djeci, IV. Odgovornost djelatnika prema roditeljima/obitelji, V. Odgovornost djelatnika prema ustanovi i suradnicima, VI. Odgovornost rukovodećeg kadra, VII. Odgovornost djelatnika

prema osnivaču i široj zajednici, VIII. Etičko povjerenstvo, IX. Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela nisu nabrojana posebno, nego se spominju “društvene vrijednosti” koje je vrtić dužan promicati i štititi, a to su: djetinjstvo kao posebno i značajno razdoblje u čovjekovom životu, humanistički utemeljeni svjetonazor te poštivanje i njegovanje veza između djeteta i obitelji kao osnova za rad s predškolskom djecom, poštivanje individualnih osobina i razvojnih karakteristika te stvaranje uvjeta za njihovo razvijanje, poštivanje individualnosti djeteta u odnosu na njegovu obitelj, kulturu i širu društvenu zajednicu kojoj pripada, pomoć djeci i odraslima u razvoju njihovih potencijala koja se temelji na povjerenju, poštivanju i pozitivnom pristupu. Područja odgovornosti navode se kao zasebna poglavlja, a obuhvaćaju: (1) odgovornost prema djeci, (2) odgovornost prema roditeljima, odnosno obitelji, (3) odgovornost prema ustanovi i suradnicima, (4) odgovornost rukovodećeg kadra te (5) odgovornost prema osnivaču i široj zajednici. Kodeks ukupno ima 14 članaka.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Dugo Selo sadrži devet poglavlja, kako slijedi: I. Temeljne odredbe, II. Sadržaj kodeksa, III. Odgovornost prema djeci, IV. Odgovornost djelatnika prema roditeljima/obitelji, V. Odgovornost djelatnika prema ustanovi i suradnicima, VI. Odgovornost ravnatelja, VII. Odgovornost prema osnivaču i široj zajednici, VIII. Nadzor poštivanja etičkog kodeksa, IX. Prijelazne i završne odredbe. Temeljna načela ne navode se posebno nego se spominju kao posebne društvene vrijednosti, kao i u slučaju kodeksa dječjeg vrtića u Koprivnici. Područja odgovornosti navode se kao zasebna poglavlja, a obuhvaćaju (1) odgovornost prema djeci, (2) odgovornost prema roditeljima, odnosno obitelji, (3) odgovornost djelatnika prema ustanovi i suradnicima, (4) odgovornost ravnatelja te (5) odgovornost prema osnivaču i široj zajednici. Kodeks ima ukupno 16 članaka.

Tablica 2. Način navođenja i vrsta temeljnih načela

NAČELA				
Nisu posebno navedena	Posebno navedena (11) ¹	Navedena kao temeljne vrijednosti (21) ²	Posebno navedena (10) ³	Navedena kao društvene vrijednosti (5) ⁴
DV DUBROVNIK	DV METKOVIĆ	DV CRES	DV ZAGREB	DV KOPRIVNICA
DV PLOČE	DV SPLIT	DV CRIKVENICA		DV DUGO SELO
DV ZADAR – POLIČNIK	DV SENJ	DV LUDBREG		
DV SISAK	DV RIJEKA			
DV ZABOK				

¹ 1. Načelo zakonitosti, profesionalnosti i stručnosti, 2. Načelo uvažavanja ljudskih prava, 3. Načelo poštivanja integriteta i dostojanstva osobe, 4. Načelo jednakosti i pravednosti, 5. Načelo objektivnosti, 6. Načelo samostalnosti rada, 7. Načelo povjerljivosti, tajnosti i zaštite podataka, 8. Načelo transparentnosti, razmjenjivanja informacija i iskustava, 9. Načelo poštenja i odgovornosti u radu, 10. Načelo mirnog suživota, 11. Načelo zaštite osobnog ugleda, struke i ugleda Vrtića.

² Poštovanje, odgovornost, uvažavanje, tolerancija, uzajamno pomaganje, empatija, sigurnost, inkluzivnost, poštivost, strpljenje, odvažnost, pravda, uvažavanje potreba, ravnopravnost, razvoj potencijala, povjerenje, pozitivan pristup, otvoren odnos, iskrenost, prilagodljivost, prihvaćanje, njegovanje i razvijanje vrijednosti obitelji, zajednice i društva.

³ Načelo profesionalnosti, poštovanje prava djeteta, poštovanje integriteta i dostojanstva osobe, zaštita privatnosti, zabrana zlouporabe autoriteta, načelo jednakosti, načelo partnerstva s roditeljima, načelo slobode mišljenja i izražavanja, načelo jednakosti radnika i načelo čuvanja ugleda.

⁴ Djetinjstvo kao posebno i značajno razdoblje u čovjekovom životu, Humanistički utemeljeni svjetonazor te poštivanje i njegovanje veza između djeteta i obitelji kao osnova za rad s predškolskom djecom, Poštivanje individualnih osobina i razvojnih karakteristika te stvaranje uvjeta za njihovo razvijanje, Poštivanje individualnosti djeteta u odnosu na njegovu obitelj, kulturu i širu društvenu zajednicu kojoj pripada, Pomoć djeci i odraslima u razvoju njihovih potencijala koja se temelji na povjerenju, poštivanju i pozitivnom pristupu

Tablica 3. Područja odgovornosti obuhvaćena etičkim kodeksom

PODRUČJA ODGOVORNOSTI	PREMA DJECI	PREMA RODITELJIMA/OBITELJI	PREMA OSTALIM ZAPOSLENICIMA	PREMA USTANOV I SURADNICIMA	PREMA OSNIVAČU I ŠIROJ ZAJEDNICI	ODGOVORNOST RAVNATELJA	ODGOVORNOST ZAPOSLENIKA PREMA SAMOM SEBI	PREMA STUDENTIMA	ODGOVORNOST RUKOVODSTVA PREMA RADNICIMA	ODGOVORNOST STRUČNOG TIMA
DV DUBROVNIK	+	+	+	+	+					
DV METKOVIĆ	+	+		+	+	+				
DV PLOČE	+	+		+	+					
DV SPLIT	+	+		+	+	+				
DV ZADAR - POLIČNIK	+	+		+	+		+	+	+	
DV SENJ ⁵	+	+	+	+	+				+	
DV CRES	+	+		+	+	+				
DV CRIKVENICA	+	+		+	+	+				
DV RIJEKA ⁶	+	+	+	+	+				+	
DV SISAK	+	+		+	+		+	+	+	
DV ZAGREB	+	+	+	+	+	+				+
DV ZABOK	+	+		+	+	+				
DV LUDBREG	+	+		+	+	+				
DV KOPRIVNICA	+	+		+	+					+
DV DUGO SELO	+	+		+	+	+				

⁵ Područja odgovornosti drugačije su naslovljena u odnosu na ostale kodekse.

⁶ Područja odgovornosti drugačije su naslovljena u odnosu na ostale kodekse, kao i kod etičkog kodeksa dječjeg vrtića u Senju.

Kao što je vidljivo u Tablici 3, svi analizirani etički kodeksi sadrže sljedeća područja odgovornosti: prema djeci, prema roditeljima/obitelji, prema ustanovi i suradnicima te prema osnivaču i široj zajednici.

Odgovornost prema ostalim zaposlenicima navode četiri dječja vrtića (Dubrovnik, Senj, Rijeka i Zagreb). Odgovornost ravnatelja sadrži osam kodeksa, odnosno vrtići u Metkoviću, Splitu, Cresu, Crikvenici, Zagreb, Zabok, Ludbreg i Dugo Selo. Odgovornost zaposlenika prema samome sebi, odnosno odgovornost prema sebi kao profesionalcu, sadrže samo dva kodeksa – onaj dječjeg vrtića u Zadru te u Sisku. Ista dva vrtića u svom kodeksu također jedini imaju kategoriju odgovornosti prema studentima. Odgovornost rukovodstva prema zaposlenicima navode četiri kodeksa – vrtići u Zadru, Senju, Rijeci i Sisku. Odgovornost stručnog tima također je rijetka kategorija, imaju je samo kodeksi vrtića u Zagrebu i Koprivnici.

Prema provedenoj komparativnoj analizi, najzastupljenije kategorije područja odgovornosti su odgovornost prema djeci, prema roditeljima/obitelji, prema ustanovi i suradnicima te prema osnivaču i široj zajednici (sadrži ih svih 15 kodeksa). Umjereno je zastupljena kategorija odgovornosti ravnatelja (sadrži je nešto više od pola kodeksa). Slabo je zastupljena kategorija je odgovornosti rukovodstva prema zaposlenicima (4 od 15 kodeksa ju sadrži), kao i kategorija odgovornosti zaposlenika prema ostalim zaposlenicima (također kod 4 od 15 kodeksa). Rijetko su zastupljene kategorije odgovornosti zaposlenika (2 od 15), odgovornosti prema studentima (2 od 15) te odgovornost stručnog tima (2 od 15).

Vidljivo je da se ključna područja odgovornosti koja sadrže svi analizirani kodeksi odnose se na odgojitelja – odgojitelj je centralna figura koja ima odgovornost prema djeci, ponajprije, zatim prema roditeljima, odnosno obitelji djece, te prema ustanovi i suradnicima, kao i prema osnivaču i široj zajednici. Stavljanjem naglaska na odgovornost odgojitelja prema ostalim subjektima, pokazuje da je u kodeksima očigledna “orijentacija na pokušaj da se etičkim kodeksom utječe na kvalitetu odnosa u koje se ulazi u realizaciji svoje profesionalne zadaće” (Krstović, 2010: 5)

Odgovornost ravnatelja te odgovornost rukovodstva jedina su područja odgovornosti koja se ne odnose na samog odgojitelja, dok se odgovornost prema studentima te odgovornost stručnog tima djelomično odnose na odgojitelje.

Tu je još i odgovornost zaposlenika prema samome sebi, u profesionalnom smislu, koja se odnosi na odgojitelje, kao i sve ostale zaposlenike, te koju sadrže samo dva od 15 analiziranih kodeksa. Ova je stavka iznimno važna, stoga bi trebala postojati inicijativa da se uvrsti u sve kodekse dječjih vrtića kao standard.

Zajedno s ostalim područjima odgovornosti koja se tiču prvenstveno odgojitelja, ova bi stavka tako činila kompletan krug odgovornosti u čijem se središtu odgojitelj.

Etički kodeks prvenstveno se odnosi na odgojitelja te je njemu i najkorisniji u samom radu. Uloga odgojitelja je neizrecivo važna, a kvaliteta njegova rada direktno se odražava na dobrobit djece. Djetetov razvoj “ovisi o ukupnom sustavu odgoja i obrazovanja, osobito o sadržajima, metodama, kvaliteti međusobnih odnosa sudionika u procesu odgoja i obrazovanja te o suradnji roditelja i odgojne zajednice, odnosno ovisi o zajedničkoj odgovornosti svih čimbenika uključenih u ostvarivanje rezultata odgojno-obrazovnog djelovanja” (Lučić, 2007: 152), stoga je etički kodeks u tom smislu neophodan, ne samo kao moralni smjerokaz, nego i kao pomoć odgojitelju u svakodnevnom radu i odnosu s djecom i svima drugima koji su uključeni u rad dječjeg vrtića.

Primarna zadaća etičkog kodeksa je zaštita prava djeteta, odnosno pružanje pomoći svim zaposlenim u dječjim vrtićima – primarno odgojiteljima – da individualnim stavom i zajedničkim naporima učine dječji vrtić sigurnim i ugodnim mjestom za boravak djece, za poštivanje, zaštitu i promicanje njihovih prava. No, to se ne odnosi samo na fizičku i psihičku zaštitu djece, nego i na poštivanje njihovih sloboda, potrebe za izražavanjem, odnosno na poštivanje činjenice da “djeca nisu samo budući odrasli”, odnosno da “djetinjstvo nije tek tranzicijsko razdoblje na putu prema odraslosti” već da je svako dijete osoba koja ima svoja prava i koja može djelovati, koja ima “ulogu subjekta i aktivnog člana zajednice, a djetinjstvo se smatra razdobljem u kojem ono mora živjeti svoja prava, a ne čekati buduća vremena da ih ostvari” (Veselinović, 2007: 12, prema: Maleš, Milanović, Stričević, 2003).

Svi analizirani etički kodeksi referiraju se na spomenuta prava djeteta te ističu važnost i zaštite istih. Međutim, da bi se u praksi to adekvatno provodilo, potrebno je da se veći naglasak stavi i na profesionalni moment samog odgojitelja, odnosno da se veća pozornost posveti odnosu odgojitelja prema samome sebi kao profesionalcu, kao što je već spomenuto. Tu stavku imaju samo dva od analiziranih kodeksa, a ona je iznimno važna jer je upravo

odgojitelj taj koji smjernice etičkog kodeksa provodi u praksi, odnosno “koji je na svim razinama odgojno-obrazovnoga sustava zadužen za senzibiliziranje i primjenu relevantnih odgojnih teorija i praksi” (Golubović, Domaćinović, 2019: 703).

Sve navedeno potrebno je uzeti u obzir te preispitivati kvalitetu etičkih kodeksa dječjih vrtića, prvenstveno njihov sadržaj (ali i formu, kako bi bili što razumljiviji i jasniji) kako bi se ista mogla stalno unapređivati. Upravo analiza etičkih kodeksa, njihovih elemenata, ali i strukture, temelj je unapređenja kvalitete istih.

4. ZAKLJUČAK

Cilj istraživanja u završnom radu bio je istražiti i komparirati dostupne etičke kodekse dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj kako bi se odgovorilo na sljedeće istraživačko pitanje glasi: *Koje su razine raznolikosti etičkih kodeksa dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj?*

Odabrano je 15 etičkih kodeksa dječjih vrtića koje se nalaze u različitim gradovima u Republici Hrvatskoj. Već pri samoj selekciji etičkih kodeksa koji će se analizirati ustanovljeno je da značaja broj gradova u Republici Hrvatskoj nema objavljen etički kodeks na svojim internetskim stranicama, iako tamo imaju objavljene sve druge važne dokumente, odnosno akte i propise koje je ustanova obavezna učiniti dostupnim javnosti. Takva praksa nije u skladu sa zakonom.

15 etičkih kodeksa koji su odabrani su iz dječjih vrtića u sljedećim gradovima: Dubrovnik, Metković, Ploče, Split, Zadar, Senj, Cres, Crikvenica, Rijeka, Sisak, Zagreb, Zabok, Ludbreg, Koprivnica i Dugo Selo. Neki od većih hrvatskih gradova, poput Šibenika, Pule, Osijeka, Vukovara, nisu mogli biti uključeni u analizu jer njihovi dječji vrtići nemaju objavljen svoj etički kodeks na internetskim stranicama ustanove.

Analiza je pokazala da svi etički kodeksi uglavnom slijede istu strukturu, odnosno sastoje se od uvoda, glavnog dijela (poglavlja) i završnog dijela, izuzev dječjeg vrtića u Zadru i dječjeg vrtića u Sisku, koji imaju ponešto drugačiju strukturu od ostalih, no sadrže većinu istih elemenata. Glavni elementi koje sadrže svi kodeksi su temeljna načela, područja odgovornosti i način nadzora. Broj glavnih poglavlja varira, ovisno o tome je li kodeks navodi sva područja odgovornosti zajedno, unutar jednog poglavlja, ili je svako područje odgovornosti zasebno poglavlje: 5 kodeksa koncipirano je tako da su sva područja odgovornosti u jednom poglavlju, a 10 kodeksa koristi drugi način. Također varira i broj članaka, od 14, koliko ih je najmanje, do 28, koliko je ih najviše. Izuzetak su etički kodeksi dječjeg vrtića u Zadru i dječjeg vrtića u Sisku, koji su već spomenuti, oni nemaju navedene članke već su stavke u kodeksu samo odijeljene odlomcima.

Temeljna načela i područja odgovornosti ključni su elementi etičkih kodeksa koji su posebno analizirani. Što se tiče temeljnih načela, kod 5 kodeksa ona su posebno navedena, odnosno istaknuta u posebnom poglavlju, a kod 5 kodeksa se navode kao društvene

vrijednosti, dok se u ostalih 5 kodeksa samo usputno spominju i nisu posebno istaknuta ni kao zasebno poglavlje, ni zasebno nabrojana ni kao posebne društvene vrijednosti.

Područja odgovornosti kod većine kodeksa navedena su kao zasebna poglavlja – svaka kategorija drugačije poglavlje, dok su kod 5 kodeksa navedeni unutar nekog poglavlja, najčešće drugog ili trećeg, a jedino je u kodeksu dječjeg vrtića u Zagrebu riječ o specifičnom navođenju, odnosno područja odgovornosti posebno su navedena u sklopu devetog poglavlja.

Na temelju izvršene analize može se zaključiti da je razina raznolikosti etičkih kodeksa dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj umjerena do niska, odnosno ne radi se o velikim niti značajnim razlikama, a te razlike koje postoje više su vezane uz strukturu kodeksa nego uz njegov sadržaj, odnosno elemente. Etički kodeksi trebali bi biti ujednačeni i istovjetni za sve dječje vrtiće – ti su dokumenti važni, ne samo kao popis odgovornosti i obaveza zaposlenika i ostalih koji su uključeni u rad dječjeg vrtića, već i kao dragocjene smjernice djelatnicima, posebno samim odgojiteljima. Važno je također da etički kodeksi budu što dostupniji, da se njihova upotreba i objava učine vidljivijim, kao i to da njihova primjena ne bude strogo ograničena samo na djelatnike vrtića – ovi dokumenti mogu biti korisni i roditeljima odnosno članovima obitelji djece, za dobrobit svih uključenih u predškolski odgoj i naobrazbu.

POPIS LITERATURE

- Anić V., Goldstein I. (2002). Riječnik stranih riječi, 2. izdanje. Novi liber, Zagreb
- Blanuša Trošelj, D. (2014). "Na putu ka profesionalnoj etici odgajatelja". Dijete vrtić obitelj, Rijeka
- Blanuša Trošelj, D., Ivković, Ž. (2016.). "Graditi profesiju: profesionalna etika i obrazovanje odgajatelja". Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu, Vol. 65 No. 3, 2016.
- Etički kodeks Dječjeg vrtića Bajka – Zagreb (2020.). Dostupno na: <http://www.vrtic-bajka.zagreb.hr/UserDocsImages/Scan0314.pdf>. Pristupljeno 16.10.2020.
- Etički kodeks Dječjeg vrtića Cvit Mediterana – Split (2019.). Dostupno na: <https://cvit-mediterana.hr/opci-poslovi/#id-pravni-i-drugi-opci-akti>. Pristupljeno 16.10.2020.
- Etički kodeks Dječjih vrtića Dubrovnik (2012.). Dostupno na: <https://vrtici-du.hr/hr/eticki-kodeks/>. Pristupljeno 15.10.2020.
- Etički kodeks Dječjeg vrtića Dugo Selo (2012.). Dostupno na: <http://www.dvds.hr/pdf/kodeks.pdf>. Pristupljeno 16.10.2020.
- Etički kodeks Dječjeg vrtića Girice – Cres (2011.). Dostupno na: <https://www.dvgirice-cres.hr/images/sampled/akti/Eticki%20kodeks.pdf>. Pristupljeno 14.10.2020.
- Etički kodeks Dječjeg vrtića Metković (2020.). Dostupno na: <http://www.vrticmetkovic.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eti%C4%8Dki-kodeks-DV-Metkovi%C4%87.pdf>. Pristupljeno 15.10.2020.
- Etički kodeks Dječjeg vrtića Ploče (2011.). Dostupno na: https://www.djecji-vrtic-ploce.hr/wp-content/uploads/2016/12/Eti_ki-kodeks-djel.D.V.Plo_e.pdf. Pristupljeno 16.10.2020.
- Etički kodeks Dječjeg vrtića Zvončić Poličnik – Zadar (2015.). Dostupno na: http://www.dv-zvonicic.hr/wp-content/uploads/2016/08/Eticki_kodeks.pdf. Pristupljeno 16.10.2020.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Radost – Crikvenica (2011.). Dostupno na: <https://radost-crikvenica.hr/pristup-informacijama/dokumenti/>. Pristupljeno 16.10.2020.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Radost – Ludbreg (2013.). Dostupno na: <http://vrticradost.com/>. Pristupljeno 15.10.2020.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Rijeka (2012.). Riječki vrtići. Dostupno na: <https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/etikikodeks.pdf>. Pristupljeno 06.10.2020

Etički kodeks Dječjeg vrtića Sisak Novi (2014.). Dostupno na: <https://www.vrticsn.hr/wp-content/uploads/2020/03/Eti%C4%8Dki-kodeks-djelatnika-u-dje%C4%8Djem-vrti%C4%87u-Sisak-Novu.pdf>. Pristupljeno 16.10.2020.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Tratinčica – Koprivnica (2017.). Dostupno na: <https://www.tratincica.hr/dokumenti>. Pristupljeno 15.10.2020.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Travica - Senj (2016.). Dostupno na: <http://vrtic-travica.hr/wp-content/uploads/2018/11/Eticki-kodeks.pdf>. Pristupljeno 14.10.2020.

Etički kodeks Dječjeg vrtića Zipkica - Zabok (2017.). Dostupno na: <http://www.vrtic-zipkica.hr/opci-dokumenti/>. Pristupljeno 16.10.2020.

Golubović, A., Domaćinović, P. (2019.). “Nekoliko misli o profilu nastavnika kao odgojitelja”, Diacovensia: teološki prilozi, Vol. 27 No. 4

Hicela, I., Mendeš, B. (2015). “Kompetencije suvremenog učitelja i odgajatelja - izazov za promjene”. Filozofski fakultet u Splitu, Split

Hrvatska enciklopedija (2020.), “Moral”. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41862>. Pristupljeno 05.10.2020.

Hrvatska enciklopedija (2020.), “Etika”. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18496>. Pristupljeno 05.10.2020.

Jurčević Lozančić, A. (2018). “Nove paradigme shvaćanja djeteta, kvalitete djetinjstva i kvalitete institucionalizacije djetinjstva”. Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, Vol. LXIV No. 1, 2018.

Kopić, Ž., Korajac, V. (2010). "Djeca i djetinjstvo u dokumentima o pravima djece". Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, Vol. LVI No. 24.

Krstović, J. (2010.). "Kakav etički kodeks trebamo?", Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 16 No. 61, 2010.

Lučić, K. (2007.). "Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi", Odgojne znanosti, Vol. 9 No. 1 (13)

Mužić, J. (2003.). "Etika – umijeće življenja". Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja, Vol. 10 No. 1.

Šagud, M. (2015). "Contemporary Childhood and the Institutional Context". Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol. 17 No. Sp. Ed.

Šagud, M. (2006). *Odgajatelj kao refleksivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola Petrinja.

Šporer Ž. (1990). "Sociologija profesija". Biblioteka revije za sociologiju, Zagreb

Urbanc, K. (2001). "Etika i vrijednosti u socijalnom radu". Ljetopis socijalnog rada, Vol. 8 No. 2, 2001.

Veselinović, Z. (2007.). "Kako omogućiti djeci da se osjećaju zaštićenom", Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 13 No. 49

Vescovi, G. (2007). "Etika i deontologija za današnji svijet". Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu, Vol. 2 (2007)1 No. 3.

Vojković, Ž. (2007). "Etički kodeks državnih službenika". Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave, Vol. 7 No. 4.

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju. Narodne novine broj 10/97, 107/07, 94/13, 98/19

Zakonu o pravu na pristup informacijama. Narodne novine br. 25/2013

POPIS TABLICA

Tablica 1. Popis odabranih dječjih vrtića.....	12
Tablica 2. Način navođenja i vrsta temeljnih načela	21
Tablica 3. Područja odgovornosti obuhvaćena etičkim kodeksom.....	22